

KOMUNIKATÍVNY PRÍSTUP VÝUČBY CUDZÍCH JAZYKOV VČERA A DNES

Petra Ferenčíková

Súhrn

Príspevok sa zaoberá komunikatívnym prístupom výučby cudzích jazykov, ktorý už niekoľko dekád dominuje výučbe cudzích jazykov. Autorka bližšie špecifikuje princípy komunikatívneho prístupu, predstavuje vhodné aktivity, rozoberá posun paradigmy a s ňou spájané zmeny v prístupe výučby cudzích jazykov, menuje celosvetovo najpoužívanjšie koncepcie a prístupy, ktoré sú súčasťou širokej skupiny komunikatívneho prístupu. V závere príspevku je načrtnuté smerovanie výučby cudzích jazykov v novom miléniu.

Kľúčové slová:

komunikatívny prístup výučby, výučba cudzích jazykov, princípy komunikatívneho prístupu, posun paradigmy, smerovanie výučby cudzích jazykov.

COMMUNICATIVE APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING YESTERDAY AND TODAY

Abstract

The paper deals with communicative approach in foreign language teaching, which has dominated language teaching for several decades. The author specifies principles of communicative approach, presents suitable activities, analyses paradigm shift and changes linked with it in foreign language teaching approach, lists the most frequently used conceptions and approaches, which belong to communicative approach. There are new trends in foreign language teaching outlined in the conclusion.

Key words:

communicative approach, foreign language teaching, principles of communicative approach, paradigm shift, trends in foreign language teaching

80-te roky vo svete nastavili novú éru v metodológii cudzích jazykov. Obdobie medzi 50-tymi a 80-tymi rokmi je známe ako éra metód, kedy nové metódy prichádzali a odchádzali. Podaktoré len ovplyvnili a zadali nový kurz smerovania, iné boli živnou pôdou novým metódam. Hnacou silou tohto celého procesu bola vzájomná konkurencia súperiach metód. Napokon v roku 1972 uzrela svetlo sveta práca *On Communicative Competence* (Dell Hymes). Toto dielo sa zaoberá komunikatívnou kompetenciou, ktorá sa stala základom širokej koncepcie výučby cudzích jazykov tzv. komunikatívneho prístupu¹ výučby – *Communicative Approach* alebo komunikatívnej výučby jazykov *Communicative Language Teaching*². Neskôr, v roku 1975 vyšiel ďalší nosný dokument – *The Threshold Level*³ (J. A. van Ek). Tento dokument Rady Európy sa stal medzinárodným štandardom ovládania anglického jazyka. Špecifikuje prahovú úroveň znalostí študentov potrebných v každodennej komunikácii (jazykové funkcie, zručnosti, gramatiku, slovnú zásobu), ako aj okruhy tém a situácií. Je to významné dielo, ktoré výrazne posunulo dopredu výučbu cudzích jazykov tým, že vyšpecifikovalo obsah výučby vychádzajúcej nie z gramatickej kompetencie, ale z komunikatívnej kompetencie a tým, že sa stalo základom nových komunikatívnych sylláb. Z tohto dôvodu nemôžeme tomuto dokumentu uprieť fakt, že zadal počiatok nového prístupu výučby. Okrem komunikatívnej kompetencie, Repka (2004, s. 8) považuje aj model procesu komunikácie a funkcie jazyka za najpodstatnejšie faktory, ktoré ovplyvnili vznik komunikatívneho prístupu.

Doposiaľ už bolo vypracovaných viacero princípov komunikatívneho prístupu výučby. Spomenieme tých najerudovanejších autorov ako je Richards (2006, s. 11–12), Repka (2005, s. 53–58), Rogers (2001), Nuan (1991, s. 279–295). Pokúsime sa zhrnúť princípy uvedených autorov do troch nosných princípov s podrobnejším vysvetlením a zvýraznením dôležitých črt komunikatívneho prístupu, keďže, ako aj samotný Rodgers (2001) podotýka, že zástancovia komunikatívneho prístupu výučby sa podpísali pod široký súbor princípov.

¹ Termín prístup (v angličtine *approach*) definoval Lewis (1993, s. 2) ako „integrovany súbor teoretických a praktických presvedčení, zahrňujúcich aj syllaby aj metódy...“.

² Výraz komunikatívny prístup sa vzťahuje skôr na teóriu a komunikatívna výučba jazykov predstavuje praktické ponímanie výučby.

³ Anglický výraz *threshold level* v preklade – prahová úroveň.

Princíp 1: *Najväčší dôraz sa kladie na výučbu komunikatívnych (rečových) zručností*

Výučba by mala zahŕňať výučbu zručností (rozprávanie, čítanie, počúvanie a písanie) *integrovane*, tak ako je tomu pri komunikácii v reálnom živote. Tým chceme povedať, že síce sa môžeme zamerať na jednu zručnosť (napr. počúvanie), no v procese výučby úplne nevynecháme ostatné zručnosti napr. rozprávanie, ktoré môže byť súčasťou nasledujúcej aktivity počúvania s porozumením.

Zmysluplná a autentická komunikácia v cieľovom jazyku by mala byť súčasťou vyučovacieho procesu, pretože, ako Rodgers poznamenáva „študenti sa učia jazyk pri jeho používaní v komunikácii“.

Pri rozvoji rečových zručností a jazykových prostriedkov učiteľ vyberá *rôzne druhy prejavov* (žánre, registre).

Princíp 2: *Poskytnúť študentom možnosť experimentovania alebo skúšania toho, čo ovládajú*

Rozvíjanie osobných skúseností študentov sú dôležitými a prínosnými prvkami vyučovacieho procesu. Študentov treba nechať samých *odvodit' a odhaliť gramatické pravidlá*. Učenie sa chápe ako proces vytvárania konštrukcií, pričom zahŕňa pokus a omyl. Spočiatku, *učiteľ by mal byť tolerantný ku chybám*, keďže indikujú fakt, že študent si buduje vlastnú komunikatívnu kompetenciu. Vyučujúci v prvom rade *opravuje chyby zapríčiňujúce zlyhanie v procese komunikácie*, pričom dôraz sa kladie na *plynulosť prejavu* a u jazykovo zdatnejších študentov sa musí pozornosť súčasne venovať aj *lingvistickej presnosti*.

Princíp 3: *Poskytnúť študentom možnosť zamerať sa nielen na jazyk, ale aj na samotný proces učenia sa*

Dôraz sa kladie na proces učenia sa s využívaním vhodných rečových edukačných stratégií. Rebeka Oxford (1992–1993, s. 18) definovala rečové edukačné stratégie ako „*špecifické konanie, správanie, kroky, techniky, ktoré študenti používajú (často úmyselne) aby zlepšili pokrok pri rozvíjaní rečových zručností cudzieho jazyka. Tieto stratégie môžu napomôcť internalizácii, uchovávaniu, získavaniu alebo používaniu nového jazyka. Stratégie sú nástroje vlastného nasmerovania zainteresovanosti potrebnej na rozvíjanie komunikatívnych schopností.*“

Na základe princípov komunikatívneho prístupu a dlhoročnej pedagogickej praxe Richards (2006, s. 17–18) konkrétne uviedol aktivity používané v komunikatívnej výučbe. Nielen že ich vymenoval, ale aj zadelil podľa rôznych typov aktivít. Rozlíšil nasledovné najfrekvencovanejšie typy aktivít:

- *doplňanie chýbajúcej informácie* – študenti používajú lingvistické a komunikačné prostriedky na získavanie chýbajúcich informácií, pričom čerpajú zo slovnej zásoby, gramatiky a komunikačných stratégií ktoré majú k dispozícii na splnenie úlohy; napr. študenti sa rozdelia na A a B dvojice, dostanú podobné obrázky, otočia sa ku sebe chrbtom a na základe otázok musia nájsť odlišnosti,
- *skladačky* – sú založené na dopĺňaní chýbajúcej informácie; obyčajne je trieda rozdelená na skupiny, každá skupina má časť informácie potrebnej na splnenie úlohy, študenti musia pospájať časti dokopy, a tým zároveň používajú jazykové prostriedky počas zmysluplnej komunikácie,
- *doplňovacie úlohy* – hlavolamy, krížovky, hry, čítanie máp a ďalšie iné úlohy zamerané na využívanie jazykových prostriedkov,
- *získavanie informácií*– študenti robia prieskumy, rozhovory a pátrania; od študentov sa očakáva používanie lingvistických prostriedkov na získavanie informácií,
- *zdieľanie názorov* – aktivity, v ktorých študenti porovnávajú hodnoty, názory, presvedčenia, ako napríklad hodnotiace úlohy – napríklad študenti vymenujú podľa dôležitosti šesť predností, ktoré by zvažovali pri výbere partnera,
- *výmena informácií* – od študentov sa očakáva, že získajú informácie uvedené v určitej forme a odprezentujú ich v inej podobe. Napr. prečítajú si inštrukcie ako sa dostať z bodu A do bodu B, následne nakreslia mapu a vysvetlia trasu alebo si preštudujú informácie o nejakej problematike a následne ju popíšu pomocou diagramu,
- *deduktívne dopĺňovanie* – tieto aktivity zahŕňajú čerpanie nových informácií už z danej informácie v procese logického zvažovania, praktickej dedukcie atď.: napr. podľa vyučovacích rozvrhov rôznych tried vydedukovať učiteľov rozvrh hodín,
- *hranie rolí* – študenti majú určené roly a improvizujú scény alebo rozhovory na základe zadaných informácií.

Súčasná teória komunikatívnej výučby počas svojej viac ako štyridsaťročnej existencie už prešla určitou evolúciou. Súčasný stav, tak ako tomu bolo aj v predchádzajúcom období, nemá striktne vytvorené pravidlá a princípy. Richards

(2006, s. 20) vysvetľuje, že „...komunikatívna výučba v súčasnosti sa odvoláva na všeobecne uznávaný súbor princípov, ktoré môžu byť rôzne aplikované v závislosti na kontexte výučby, vekovej skupiny študentov, vedomostnej úrovne, študijných cieľov atď.“ Zároveň ponúka desať vyšpecifikovaných základných predpokladov alebo ich variantov, predstavujúcich základ súčasných obvyklých postupov komunikatívneho prístupu výučby:

1. vyučovací proces je podstatne uľahčený, keď sú študenti zapojení do interakcie a zmysluplnej komunikácie,
2. efektívne vyučovacie aktivity a cvičenia poskytujú študentom možnosť vysporiadať sa s neznámym významom, rozvíjať vlastné jazykové prostriedky, všimnúť si, ako sa používa jazyk a majú možnosť byť súčasťou zmysluplnej intrapersonálnej výmeny,
3. zmysluplná komunikácia je výsledkom spracovania obsahu študentmi, pričom obsah je relevantný, účelný, zaujímavý a pútavý,
4. komunikácia je holistickým procesom vyžadujúcim používanie viacerých rečových zručností alebo postupov,
5. vyučovací proces cudzích jazykov je uľahčený aktivitami, ktoré sa týkajú induktívneho učenia alebo učenia pomocou odhaľovania základných jazykových pravidiel v kontexte používania a usporiadania, ako aj aktivitami zameranými na analýzu jazyka a myslenie,
6. vyučovací proces cudzích jazykov je postupný proces obsahujúci tvorivé používanie jazyka formou pokusu a omylu; aj keď sú chyby normálnym produktom vyučovacieho procesu, najpodstatnejším cieľom výučby je, byť schopný používať cudzí jazyk aj presne, aj plynulo,
7. študenti si vytvárajú vlastný spôsob učenia sa cudzieho jazyka, dosahujú pokrok rôznym tempom, pričom majú odlišné potreby a motivácie učiť sa cudzí jazyk,
8. úspešná výučba cudzích jazykov zahŕňa používanie efektívneho učenia sa a komunikačných stratégií,
9. učiteľ vo vyučovacom procese plní rolu uľahčovateľa, ktorý vytvára v triede klímu napomáhajúcu vyučovaciemu procesu a poskytuje študentom možnosti používať a precvičovať jazyk a uvažovať nad používaním jazykových prostriedkov a učením sa cudzieho jazyka,
10. trieda je komunita, kde sa študenti učia prostredníctvom spolupráce a zdieľania.

O súčasnom stave teórie výučby cudzích jazykov sa mnohí autori zmieňujú ako o posune paradigmy. Posun nastal vďaka neustálemu vývoju v smere ku

komunikatívneho prístupu výučby a praktickým skúsenostiam učiteľov a vedeckých pracovníkov s komunikatívnou výučbou. Jacobs et al. (2001, s. 3) vidí posun z pozitivizmu na post-pozitivizmus, a teda posun z princípov behavioristickej psychológie a štrukturálnej lingvistiky, v smere ku kognitívnej a neskôr sociokognitívnej psychológii viac založenej na kontexte a význame z pohľadu jazyka. Súčasne uvádza aj nasledujúce kľúčové komponenty posunu.

1. Zameranie väčšej pozornosti skôr na rolu študenta ako na vonkajšie stimuly, ktoré študenti získavajú z okolitého prostredia. Z toho vyplýva, že centrum pozornosti sa posunulo z učiteľa na študenta. Tento posun sa všeobecne nazýva ako posun z výučby sústredenej z učiteľa na študenta.
2. Zameranie väčšej pozornosti skôr na proces učenia sa ako na produkty vyprodukované študentmi. Tento posun je známy ako posun od výučby orientovanej na produkt k výučbe zameranej na proces.
3. Zameranie väčšej pozornosti skôr na spoločenskú povahu učenia sa ako na študentov – jednotlivcov izolovaných a vytrhnutých z kontextu.
4. Zameranie väčšej pozornosti skôr na odlišnosti medzi študentmi a vnímanie týchto odlišností nie ako prekážky učenia, ale ako zdroje, ktoré treba rozpoznávať, prispôbovať sa im a uznávať ich. Tento posun je známy ako skúmanie jednotlivých rozdielov.
5. Zameranie väčšej pozornosti skôr na názory vedátorov z praxe ako na hodnotenia iba názorov, ktoré pochádzajú od externistov skúmajúcich triedy, hodnotiacich čo sa v nich deje a venujúcim sa následným teoretizovaním. Tento posun viedol k takým inováciám ako kvalitatívny výskum – s emocionálnym a subjektívnym hodnotením vnútorných názorov účastníkov a jedinečnosti každého kontextu.
6. Súčasne s dôrazom na kontext sa objavila aj myšlienka prepojenia školy s vonkajším svetom ako spôsob podpory holistického učenia.
7. Pomáhanie študentom chápať zmysel učenia sa a vyvodíť si vlastné opodstatnenie.
8. Orientácia od celku k časti namiesto prístupu od časti k celku. Zahŕňa také prístupy ako začínanie so zmysluplnými celými textami a potom pomáhanie študentom pochopiť rôzne črty, ktoré umožňujú porozumeniu funkčnosti textu, napr. výber slov a organizačná štruktúra.
9. Väčší dôraz sa kladie skôr na dôležitosť významu ako na dril a iné formy mechanického učenia.
10. Učenie je skôr považované za celoživotný proces ako len nejaká príprava na skúšku.

Uvedený model posunu paradigmy viedol k naznačeným zmenám v prístupe edukácie cudzích jazykov. Jacobs et al. (2001, s. 4) poukazuje na osem závažnejších zmien spájaných s posunom paradigmy. Výber týchto ôsmich zmien bol na základe „vplyvu, ktorý mali doposiaľ na naše pole pôsobnosti [výučbu cudzích jazykov] a kvôli potenciálnemu vplyvu, ktorý by mohli mať, keby boli použité integrovanejším spôsobom.“ Tieto zmeny sú:

- **Autonómia študentov:** ponechať študentom väčší výber možností týkajúcich sa ich vlastného procesu učenia sa, týka sa to aj obsahu výučby a postupov, ktoré by mohli uplatniť. Autonómiu môžeme rozvíjať v malých skupinách, vo dvojiciach, počas rozsiahleho čítania (napr. zjednodušeného literárneho diela, časopisu) alebo sebahodnotenia.
- **Kooperatívne učenie:** zväčšuje hodnotu interakcie medzi študentmi a zároveň ponúka vyučujúcim nápady podporujúce úspešnosť skupinových aktivít. Pozornosť je venovaná rozvoju kolaborujúcich zručností, ako napr. vyjadrenie zdvorilého nesúhlasu, žiadosť o pomoc, vysvetľovanie a uvádzanie príkladov. Ďalšími vhodnými aktivitami sú napr. písanie kompozície na tému kooperácie, projekty (napr. na tému rovnováhy medzi súťaživosťou a spoluprácou).
- **Integrácia kurikula:** vyučujúci predmet anglický jazyk je prepojený s inými predmetmi kurikula pričom sa tieto predmety učia súčasne. Typickým príkladom koncepcie je Text-Based Learning (textovo zameraná výučba) a typickým príkladom multidisciplinárnej aktivity je projektová práca.
- **Zameranie na význam:** význam, či už slov alebo viet, je pokladaný za hnaciu silu v procese učenia sa. Obsahovo zameraná výučba (pozri nasledujúcu stranu) odzrkadľuje tento pohľad a usiluje sa o skúmanie významu za pomoci obsahu. Vhodnými aktivitami sú opäť projektová práca, písanie školského časopisu, denníka atď.
- **Rozmanitosť:** študenti sa učia rôznymi spôsobmi a majú rôzne silné a slabé stránky. Z tohto dôvodu musíme pristupovať ku študentom individuálne. Rozmanitosť študentov sa nechápe ako prekážka ale výhoda. Práve rozdielnosť študentov poukázala na dôležitosť rôznych štýlov a stratégií učenia sa.
- **Zručnosti myslenia:** medzi stratégie, ktoré by mali študenti získať patria zručnosti myslenia (kritické a kreatívne myslenie). Rozvoj tejto vyššej úrovne myslenia poskytujú rôzne aktivity v skupinách.
- **Alternatívne hodnotenia:** potrebné sú nové formy hodnotenia a testovania, napr. pozorovanie, rozhovor, denníky, portfólia alebo hodnotenia spätnou väzbou od spolužiakov.

- **Učitelia ako spolu-učiaci sa:** táto koncepcia vyžaduje aby sa učitelia učili súčasne so študentmi tak, že vyučujúci neustále skúša rôzne alternatívy. Úlohy by mali byť komplexné z reálneho života.

V uvedenom posune paradigmy môžeme vidieť odraz rôznych súčasných prístupov a koncepcií výučby cudzích jazykov. Richards (2006, s. 22) konštatuje, že „*tieto zmeny v myslení nevedli k rozvoju jedného modelu komunikatívneho prístupu výučby, ktorý môže byť aplikovaný na všetky situácie. Ináč povedané, objavilo sa množstvo rôznych vyučovacích prístupov cudzích jazykov, ktoré vyjadrujú rôzne reakcie na problematiku* [posun paradigmy].“ Treba podotknúť, že spomínané rôznené prístupy výučby alebo koncepcie sú súčasťou všeobecného systému komunikatívneho prístupu, z dôvodu obsahovania rovnakých základných súborov princípov. Spomenieme niektoré celosvetovo najpoužívanejšie vo výučbe cudzích jazykov – Learner-Centered Learning, Cooperative Learning, Content-Based Learning, Task-Based Learning, Text Based Learning, Computer-Assisted Language Learning atď.

- **Learner-Centered Learning** (*vyučovanie sústredené na študenta*) – v tomto procese sú určité rozhodnutia ponechané na študenta samého. Zároveň je tu snaha umožňovať študentom osobnú kreativitu a realizáciu, pričom sa súčasne prihliada na ich potreby a ciele.
- **Cooperative Learning** (*kooperatívne vyučovanie*) – táto koncepcia kladie dôraz na tím ako podstatu triedy a vyzdvihuje spoluprácu ako protiklad súperenia. Študenti rôznych vedomostných úrovní pracujú v malých skupinkách, pričom si navzájom poskytujú informácie, pomáhajú si, aby dosiahli ciele učenia spoločne ako skupina.
- **Content-Based Learning** (*obsahovo zameraná výučba*) – spôsob výučby, ktorý spája výučbu jazykov s obsahom a predmetom, pričom ich zapája obe súčasne. Jazyk sa považuje za nástroj na získavanie vedomostí z iných oblastí. Je dôležité zdôrazniť, že v tomto procese samotný obsah určuje, čo je potrebné zvládnuť v jazyku (rečové zručnosti, gramatiku, syntax, slovnú zásobu).
- **Task-Based Learning** (*výučba zameraná na úlohu*) – táto koncepcia zahŕňa aktivity zamerané na riešenie problémových situácií alebo projektov, pričom úlohy majú jasný cieľ, vhodný obsah, navrhnutý pracovný postup a určitú množinu výsledkov. Cieľom študentov je splniť zadanú úlohu a obsah výučby je vymedzený riešenou problematikou.
- **Text Based Learning** (*textovo zameraná výučba*) – koncepcia výučby, ktorá považuje text v cieľovom cudzom jazyku ako vstupnú veličinu informácií využívanú pri výučbe daného cieľového cudzieho jazyka.

- **Computer-Assisted Language Learning CALL** (počítačom podporovaná výučba jazykov) – koncepcia výučby cudzích jazykov, v ktorej sa využíva počítačová technológia ako pomôcka pri prezentovaní, utvrdzovaní a hodnotení učiva, zvyčajne vrátane interaktívneho elementu.
- **Blended Learning** (miešaná výučba) – táto koncepcia spája používanie virtuálnych a hmotných zdrojov v priamom a nepriamom vyučovacom procese. Typické virtuálne zdroje sú v elektronickej podobe napríklad formou webových stránok, interaktívnych materiálov spracovaných na CD alebo DVD nosičoch atď. Typická vyučovacia hodina pozostáva z kombinácie vyučovacieho procesu realizovaného v triede, usmerňovaného individuálneho učenia sa a počítačom podporeného učenia. Blended learning zahŕňa v nepriamom vyučovacom procese komponenty koncepcii výučby: computer-assisted learning, web-based learning (výučba prostredníctvom webových stránok), e-learning.

Bolo vypracovaných niekoľko prognóz o smerovaní koncepcii výučby cudzích jazykov v novom miléniu. Podaktoré prognózy naznačujú vycibrenie súčasných prvkov posunu paradigmy, iné idú až do krajných možností realizácie predpokladaného smerovania, ktoré nám v súčasnosti pripadajú skôr vedecko-fantastické ako reálne, kde učiteľ je vytlačený najnovšími technologickými výdobytkami a hrá už len bočnú rolu administrátora. Prognózy v sebe nesú predpoklad samostatne alebo spoločne vyformovať výučbu cudzích jazykov v nasledujúcich dekádach nového milénia. V nasledujúcej analýze prognóz sa oprieme o diela *Methodology in the New Millennium* (Rodgers, 2000) a *Predictions of Trends in ELT for 2006: What to Expect in the Upcoming Year* (Lynch, 2006).

Myslíme si, že v budúcnosti výučba cudzích jazykov bude ešte viac čerpať a aplikovať poznatky z psychológie. Napríklad Rodgers hovorí o prognóze *multiinteligencie*⁴ a *strategopédie*. Cieľom multiinteligencie je identifikovať jeden z ôsmich druhov inteligencie u jednotlivých študentov a následne určiť vhodné a realistické vyučovacie aktivity. Strategopédia je koncepcia zameraná na rozvoj rečových edukačných stratégií formou ich nacvičovania. Hovoríme o stratégiách od rôznych pamäťových trikov až po kognitívne a metakognitívne stratégie zamerané na učenie sa, myslenie, plánovanie a samo-monitorovanie. Holec (1995, s. 265) za najlepšiu záruku uskutočnenia procesu učenia považuje

⁴ Pôvodný pojem multintelligencia bol odvodený od *Multiple Intelligences view of human talents* (Prehľad mnohopočetnej inteligencie talentov človeka), ktorý navrhol Howard Gardner (1983).

je učiť študenta učiť sa, čo znamená umožniť mu vykonať rôzne kroky, ktoré zdokonaľujú vyučovací proces.

Ďalšia z Rodgersových téz je:

- *spolupôsobenie metód* – križenie elementov viacerých metód alebo kombinovanie praktických prvkov z rôznych prístupov s rovnakými filozofickými základmi,
- *spolupráca učiteľa a študenta* – používanie spájacích techník, ktoré navzájom prepoja študentov a učiteľov s podobnými štýlmi a prístupmi v procese učenia sa cudzieho jazyka,
- *evolucionizmus kurikula* – chápanie metodológie ako integrovaného komponentu v širokom ponímaní učebnej osnovy,
- *princíp obsahu* – predpoklad, že proces učenia sa cudzieho jazyka je vedľajším produktom zamerania sa na význam a získanie nejakého špecifického a aktuálneho obsahu,
- *celo-frontálna komunikácia* – výučba zameraná na ne-lingvistické aspekty komunikácie, napr. rytmus, intonácia, váhanie, gestá, mimika atď.

Náš výber scenárov podľa Rodgersa bol determinovaný posunom paradigmy (Jacobs et al., 2001), pričom sme eliminovali tie smerovania, ktoré nekráčajú dopredu, ale majú črty smerovaní, ktoré už dávnejšie zažili svoj vrchol, ešte pred príchodom dominancie komunikatívneho prístupu.

Lynch (2006b) vyjadruje predpoklad, že výrazne stúpne záujem o praktickejšie odborné kurzy a programy vychádzajúce z potrieb rôznych profesií. Zároveň vidí predpokladané napredovanie výučby cudzích jazykov v rozvoji virtuálnej výučby, web-based learning (výučby prostredníctvom webových stránok) a e-learningu. Zároveň vyjadruje zaujímavé tvrdenie, že „...komunikatívny prístup výučby už bol na svojom vrchole“ a do popredia v súčasnosti prichádza počítačom podporovaná výučba (Computer-assisted language learning – CALL), pričom s popularitou CALL „...sa objavila otázka potreby učiteľov.“ Aj keď z ekonomických dôvodov môžeme v budúcnosti predpokladať snahy o zredukovanie učiteľom vedenej výučby, učiteľ vo vyučovacom procese cudzích jazykov sa nedá úplne a plnohodnotne nahradiť výdobytkami modernej technológie. Pri rozvíjaní komunikatívnych kompetencií dôležitú úlohu hrá zmysluplná a autentická komunikácia, ktorú nám moderné technológie nedokážu úplne nahradiť. Zastávame ten názor, že počítačom podporovaná výučba, už ako aj samotný názov naznačuje, slúži a aj naďalej bude slúžiť na podpora výučby a nie

na nahradenie ľudského potenciálu. Dúfame, že vyučovací proces cudzích jazykov si aj v budúcnosti dokáže obhájiť nenahraditeľnosť „ľudských“ učiteľov.

Literatúra

- GARDNER, Howard. *Frames of mind*. New York : Basic Books, 1983.
- HOLEC, Henri. *Autonomy and foreign language learning*. Oxford : Pergamon Press, 1995.
- HYMES, Dell. On Communicative Competence. In *Sociolinguistics*. London : Penguin, 1972, s. 269–293.
- JACOBS, George M. et al. Paradigm Shift: Understanding and Implementing Change in Second Language Education. *TESL – EJ*, [online]. 2001, roč. 5, č.1, s. 1–16. [citované 14. júl 2008]. Dostupné na <<http://tesl-ej.org/ej17/a1.html>>.
- LEWIS, Michael. *The Lexical Approach*. London : LTP, 1993.
- LYNCH, Larry M. Past Trends in English Language Teaching: How We Got to Where We Are. In: *Ezine Articles*, [online]. 2. január 2006a, [citované 14. júl 2008]. Dostupné na: <<http://ezinearticles.com/?Past-Trends-in-English-Language-Teaching-How-We-Got-to-Where-We-Are&id=121604>>.
- LYNCH, Larry M. Predictions of Trends in ELT for 2006: What to Expect in the Upcoming Year. In: *Ezine Articles*, [online]. 2. január 2006b, [citované 14. júl 2008]. Dostupné na: <<http://ezinearticles.com/?Predictions-of-Trends-in-ELT-for-2006-What-to-Expect-in-the-Upcoming-Year&id=121609>>.
- NUAN, David. Communicative tasks and the language curriculum. *TESOL Quarterly*, 1991, roč. 25, č. 2, s. 279–295.
- OXFORD, Rebecca. Language Learning Strategies in a Nutshell: Update and ESL suggestions. *TESOL Journal*, 1992–93, roč. 2, č. 2, s. 18–22.
- REPKA, Richard. Niektoré teoretické a praktické aspekty komunikatívneho prístupu. In *Teoretické východiská a perspektívy vyučovania cudzích jazykov na rôznych typoch škôl*. Bratislava : Lingos, 2004, s. 7–12.
- REPKA, Richard. et al. *A Course in English Language Didactics*. Bratislava : RETAAS, 2005.
- RICHARDS, Jack C. *Communicative Language Teaching Today*. [online]. Mexico : Cambridge University Press. 24. apríl 2006. [citované 12. júl 2008]. Dostupné na: <<http://www.cambridge.com.mx/site/EXTRAS/jack-CD.pdf>>

- ROGERS, Theodore S. 2000. Methodology in the New Millennium. *English Teaching Forum Online*, [online]. apríl 2000, roč. 38, č. 2. [citované 12. júl 2008]. Dostupné na: < <http://exchanges.state.gov/forum/>>
- ROGERS, Theodore S. Language Teaching Methodology. In *Digest*, [online]. september 2001. [citované 14. júl 2008]. Dostupné na: < <http://www.cal.org/resources/Digest/rodgers.html>>
- VAN EK, Jan Ate. *The Threshold Level in a European Union: Credit System for Modern Language Teaching by Adults*. Strasbourg : Council of Europe, 1975.

Mgr. Petra Ferenčíková
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra jazykov
Sklabiská 1
835 17 BRATISLAVA
petra.ferencikova@minv.sk